

ІЛЮСТРОВАНЕ ВИДАННЯ

МАЛЕНЬКИЙ ПРИНЦ

АНТУАН ДЕ СЕНТ-ЕКЗЮПЕРІ

Антуан де Сент-Екзюпері

**Маленький принц.
Ілюстроване видання**

«Мультимедийное издательство Стрельбицкого»

1943

де Сент-Екзюпері А.

Маленький принц. Ілюстроване видання / А. де Сент-Екзюпері —
«Мультимедийное издательство Стрельбицкого», 1943

ISBN 978-0-88-000771-9

«Маленький принц» стоїть окремо в творчості письменника-льотчика. Маленька книжка, що написана незадовго до загибелі Екзюпері, зовсім не схожа на інші книжки-казки. «Дитяча» казка Екзюпері мудра і людяна. А її автор не тільки поет, але і філософ. Оpubлікована році як дитяча книжка, ця поетична казка – про мужність і просту мудрість дитячої душі, такі важливі «недитячі» поняття, як життя і смерть, любов і відповідальність, дружба і вірність. Малюнки до книги виконані самим автором, й не менш славні, ніж сама книга. Важливо, що це не просто ілюстрації, а органічна частина твору в цілому: сам автор і герої казки весь час посилаються на малюнки і навіть сперечаються про них.

ISBN 978-0-88-000771-9

© де Сент-Екзюпері А., 1943
© Мультимедийное издательство
Стрельбицкого, 1943

Содержание

I	7
II	9
III	14
IV	17
V	22
VI	27
VII	29
Конец ознакомительного фрагмента.	30

Антуан Де Сент-Екзюпері

МАЛЕНЬКИЙ ПРИНЦ

Ілюстроване видання

Леонові Верту.

Прошу дітей пробачити мені за те, що я присвятив цю книжку дорослій людині. Скажу на виправдання: ця доросла людина – мій найкращий друг. І ще: він здатен зрозуміти все на світі, навіть дитячі книжки. І, зрештою, він живе у Франції, а там зараз голодно і холодно. І він дуже потребує розради. Якщо і це не може мене виправдати, то я згоден присвятити цю книжку тому хлопчикові, яким був колись мій дорослий приятель. Адже всі дорослі спочатку були дітьми, от тільки мало хто з них про це пам'ятає. Отже, я виправлю присвяту:

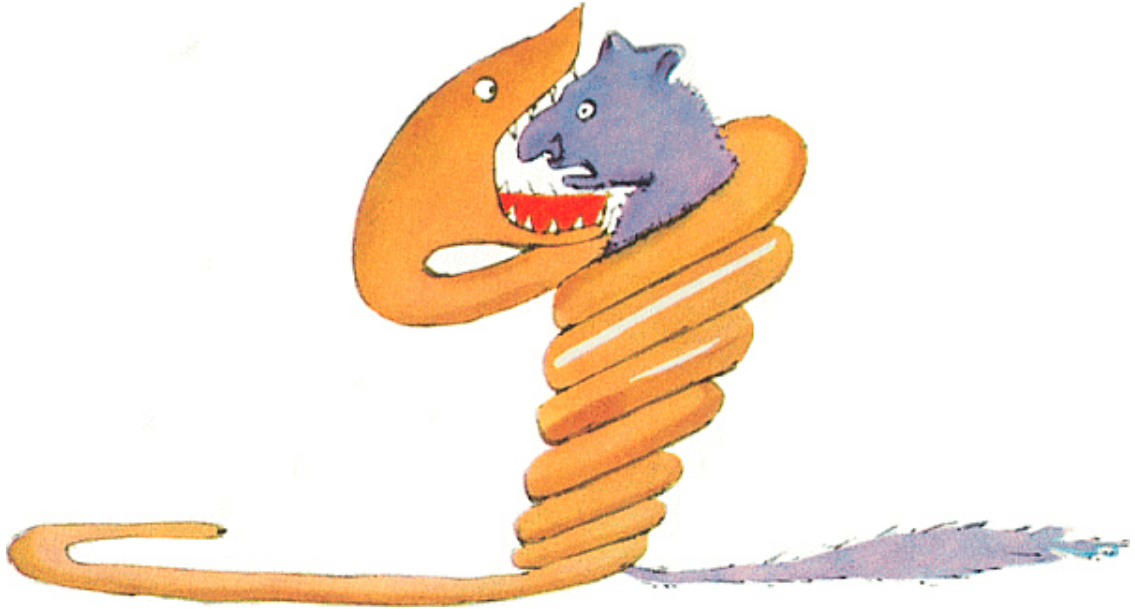
Леонові Верту,

коли він був маленьким.

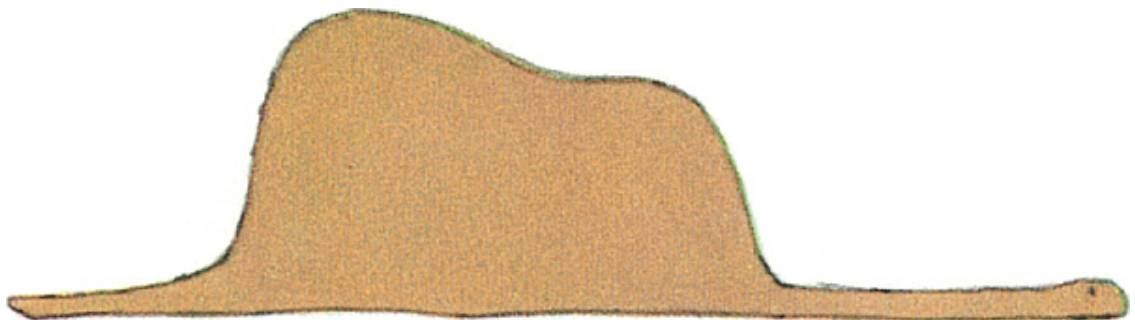
I

Коли мені було шість років, у книжці під назвою «Правдиві історії», де йшлося про незаймані ліси, я побачив химерний малюнок. На ньому величезна змія-удав ковтала хижого звіра.

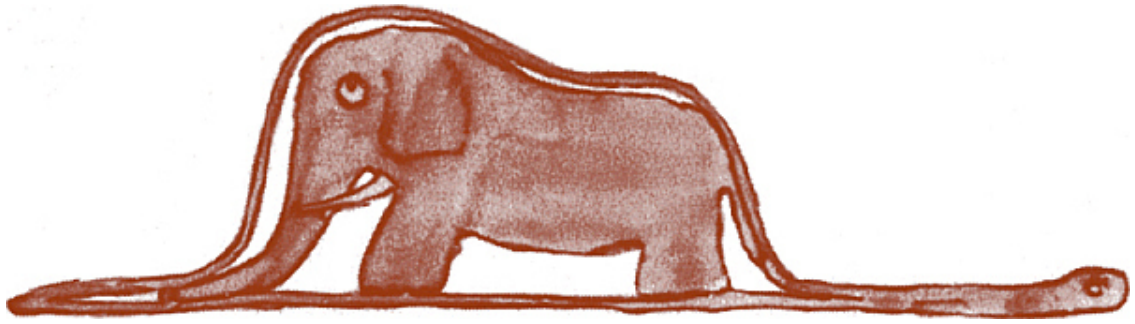
У книжці було написано: «Удав ковтає свою жертву цілою, не жуєчи. Після цього він не може й ворухнутися, спить безпробудно півроку, аж поки перетравить їжу».

Я багато думав про життя у джунглях, сповнене пригод, та й собі намалював кольоровим олівцем свій перший малюнок. Це був мій малюнок № 1. Я показав моє творіння дорослим і спитав, чи не лякає він їх.

– Чого б то капелюх лякав? – була відповідь.

А це ж був не капелюх. Це був удав, який проковтнув слона. Тоді я зобразив удава в розрізі, щоб дорослим було зрозуміліше. Їм завжди треба все пояснювати. Це мій малюнок № 2.

Дорослі порадили мені не малювати змій ні зовні, ні зсередини, а краще цікавитися географією, історією, математикою та правописом. Отак і сталося, що в шість років я зрікся блискучої кар'єри художника. Зазнавши невдачі з малюнками № 1 та № 2, я геть зневірився у собі. Дорослі ніколи нічого не можуть збагнути самотужки, а діти втомлюються без перестанку їм все розтлумачувати.

Отже, мені довелося обрати собі інше ремесло, і я вивчився на льотчика. Я облетів майже цілий світ. І географія, по правді сказати, стала мені у пригоді. Я вмів з першого погляду відрізнити Китай від Аризони. Це дуже корисно, якщо вночі заблукаєш.

За своє життя я зустрічав чимало всяких серйозних людей. Я довго жив серед дорослих. Я бачив їх зовсім близько. І від цього, зізнаюся, не став думати про них краще.

Коли я зустрічав дорослу людину, яка здавався мені розумнішою і кмітливішою за інших, я показував їй свій малюнок № 1 – я його зберіг. Але доросла людина незмінно відповідала мені: «це капелюх», і я вже не говорив з нею ні про полозів, ні про незаймані ліси, ні про зорі. Я пристосовувався до понять світу дорослих. Я говорив з ними про гру в бридж і гольф, про політику і краватки. І дорослі тішилися, що познайомитися з такою розважливою людиною.

II

Так я і жив на самоті, і не було мені з ким поговорити і розрадити душу. Аж ось шість років тому довелося мені зробити вимушену посадку у Сахарі. Щось зламалося в моторі мого літака. Зі мною не було ні механіка, ні пасажирів, і я вирішив, що спробую сам все виправити, хоч це і нелегко. Мені мав або полагодити мотор, або загинути. Води у мене було ледь на тиждень.

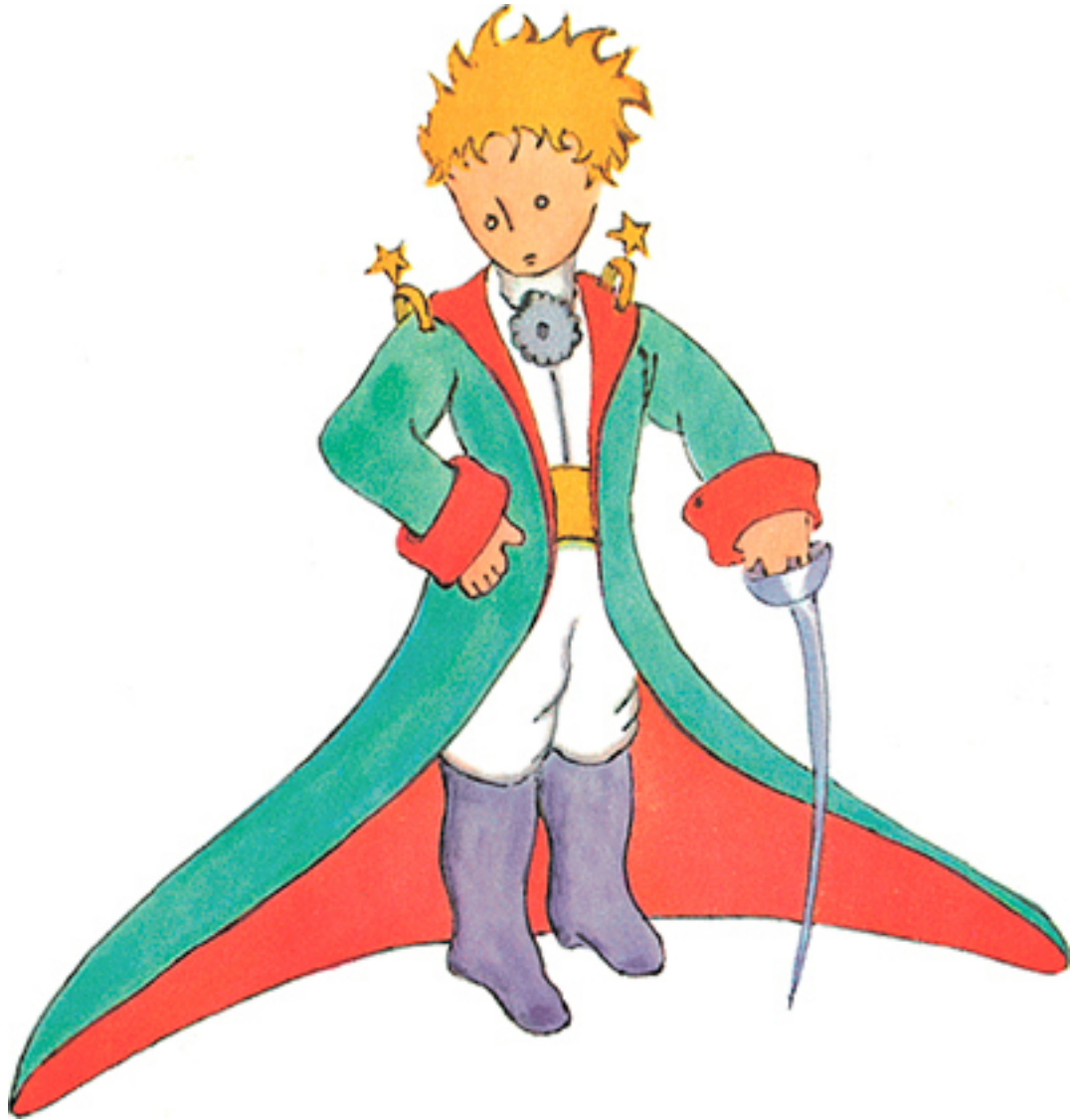
Першого вечора я заснув на піску в пустелі за тисячі миль від житла. Людина, що зазнала лиха і загубилася на плоту посеред океану, і та була менш самотньою. Уявіть моє здивування, коли на світанку мене розбудив чийсь тоненький голосок. Він сказав:

– Будь ласка... Намалюй мені баранця!

– Що?...

– Намалюй мені баранця...

Я схопився, наче наді мною грянув грім. Протер очі. Почав оглядатися навколо. І бачу – стоїть незвичайний малюк і серйозно мене розглядає. Ось найкращий його портрет, який мені пощастило згодом намалювати. Але на моєму малюнку він, звісно, далеко не такий гарний, яким був насправді. Та це не моя провина. Коли мені було шість років, дорослі переконали мене, що художника з мене не вийде, і я нічого не навчився малювати, крім удавів – зовні і зсередини.

Отже, я на все око спостерігав за цим видінням. Не забудьте, я знаходився за тридев'ять земель від людського житла. А тим часом було зовсім не схоже, щоб це хлоп'я заблукало або було до смерті втомлене і налякане, або вмирає від голоду і спраги. З його вигляду аж ніяк не можна було сказати, що це дитина, яка загубилася у безлюдній пустелі, далеко від усякого людського житла. Нарешті до мене повернулася мова, і я запитав:

– Але ж... Що ти тут робиш?

І він знову попросив тихо і дуже серйозно:

– Будь ласка... Намалюй баранця...

Все це було так таємничо і незбагненно, що я не посмів відмовитися.

Хай як безглуздо це виглядало тут, у пустелі, на волосок від смерті, я всеж дістав з кишені аркуш паперу і вічне перо. Але якраз згадав, що вчився здебільшого географії, історії, математики і правопису, і сказав малюкові (трохи навіть розсердившись), що не вмю малювати. Він відповів:

– Все одно. Намалюй баранця.

Оскільки я ніколи в житті не малював баранів, я відтворив для нього одну з двох картинок, що їх лише і вмів малювати – удава зовні. І дуже здивувався, коли малюк вигукнув:

– Ні, ні! Я не хочу слона в удаві! Удав дуже небезпечний, слон надто великий. А у мене вдома все маленьке. Мені потрібен баранець. Намалюй баранця.

І я намалював.

Він уважно подивився на мій малюнок і сказав:
– Ні! Цей баранець зовсім кволий. Намалюй іншого.
Я намалював.

Мій новий друг м'яко, поблажливо посміхнувся.
– Ти ж сам бачиш, – сказав він, – це не баранець. Це великий баран. У нього роги...
Я знову намалював по-іншому.

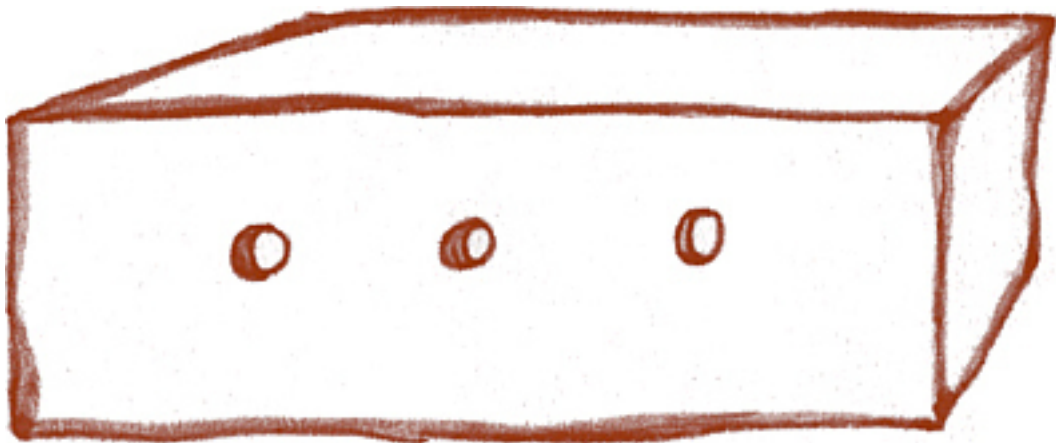
Але і цим малюнком він був незадоволений:

– Цей надто старий. Мені потрібен такий баранець, щоб жив довго.

Тут я втратив терпіння – адже треба було швидше розібрати мотор, і нашкрябав ящика.

І пояснив:

– Ось тобі ящик. А в ньому сидить саме такий баранець, який тобі потрібен.

Але ж яким було моє здивування, коли мій суворий суддя раптом засяяв:

– Ось такого я й хотів! Як гадаєш, чи багато він їсть трави?

– Навіщо тобі?

– Просто у мене вдома всього дуже мало...

– Йому буде достатньо. Я тобі даю зовсім маленького баранця.

– Не такий вже він і маленький... – сказав він, нахиливши голову над малюнком. –

Поглянь-но! Мій баранець заснув...

Так я познайомився з Маленьким принцом.

III

Нескоро я зрозумів, звідки він з'явився. Маленький принц засипав мене питаннями, але, коли я сам його запитував про щось, він наче й не чув. Лише потроху, з випадкових, сказаних мимохідь слів мені все відкрилося.

Так, коли він вперше побачив мій літак (літак я не малюватиму, мені все одно не впоратися), він запитав:

– Що це за штука?

– Це не штука. Це літак. Мій літак. Він літає.

І я з гордістю пояснив йому, що вмію літати. Тоді малюк вигукнув:

– Як? Ти впав з неба?

– Так, – скромно відповів я.

– От забавно!..

І Маленький принц так голосно зареготав, що мене взяла досада: мені б хотілося, аби моему лихові співчували. Потім він додав:

– Виходить, і ти прибув з неба. А з якої планети?

«Ось де розгадка його таємничої появи тут, у пустелі!», подумав я і запитав напругу:

– Виходить, ти потрапив сюди з іншої планети?

Але він не відповів. Він тихо похитав головою, роздивляючись мій літак:

– Ну, на цьому ти не міг прилетіти здалеку...

І замислився про щось. Потім вийняв з кишені баранця і почав роздивлятися цей скарб. Можете собі уявити, як розпалася моя цікавість від його напівзізнання про «інші планети». І я спробував дізнатися більше.

– Звідки ж ти прибув, хлопче? Де твій дім? Куди ти хочеш забрати баранця?

На хвилину він замислився, потім сказав:

– Дуже добре, що ти дав мені ящика, баранець тут спатиме ночами.

– Ну звісно. І якщо ти будеш слухняним хлопчиком, я дам тобі мотузку, щоб вдень його прив'язувати. І кілочок.

Маленький принц насупився:

– Прив'язувати? Для чого це?

– Але ж якщо ти його не прив'яжеш, він заблукає невідомо де і загубиться.

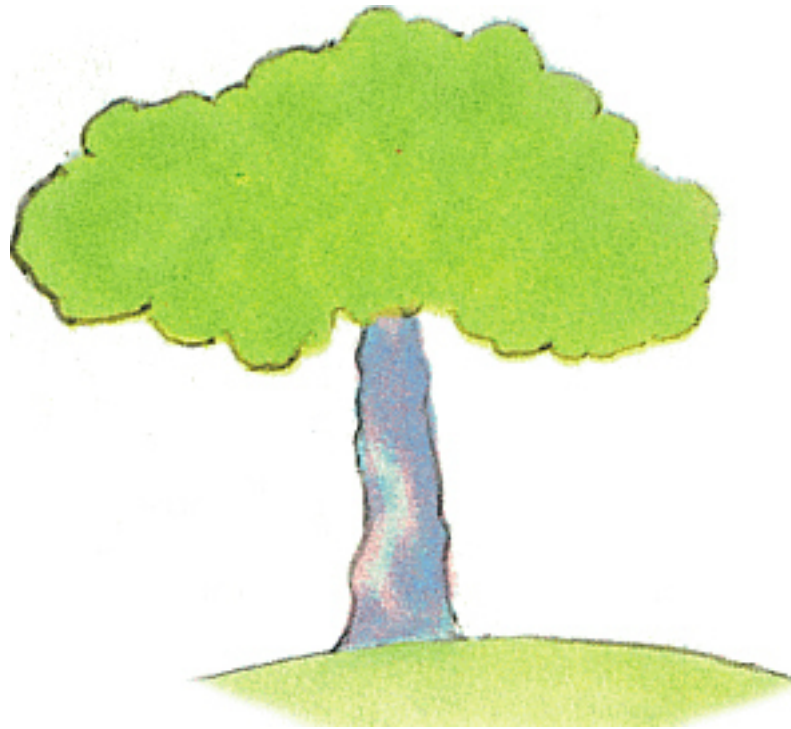
Тут мій приятель знову засміявся:

– Та куди ж він піде?

– Куди завгодно! Хоч світ за очі.

Тоді маленький принц сказав серйозно:

- Це нічого, адже у мене там обмаль місця. – І додав з легким смутком:
- Якщо йти навпростець і лише по прямій, далеко не втечеш...

IV

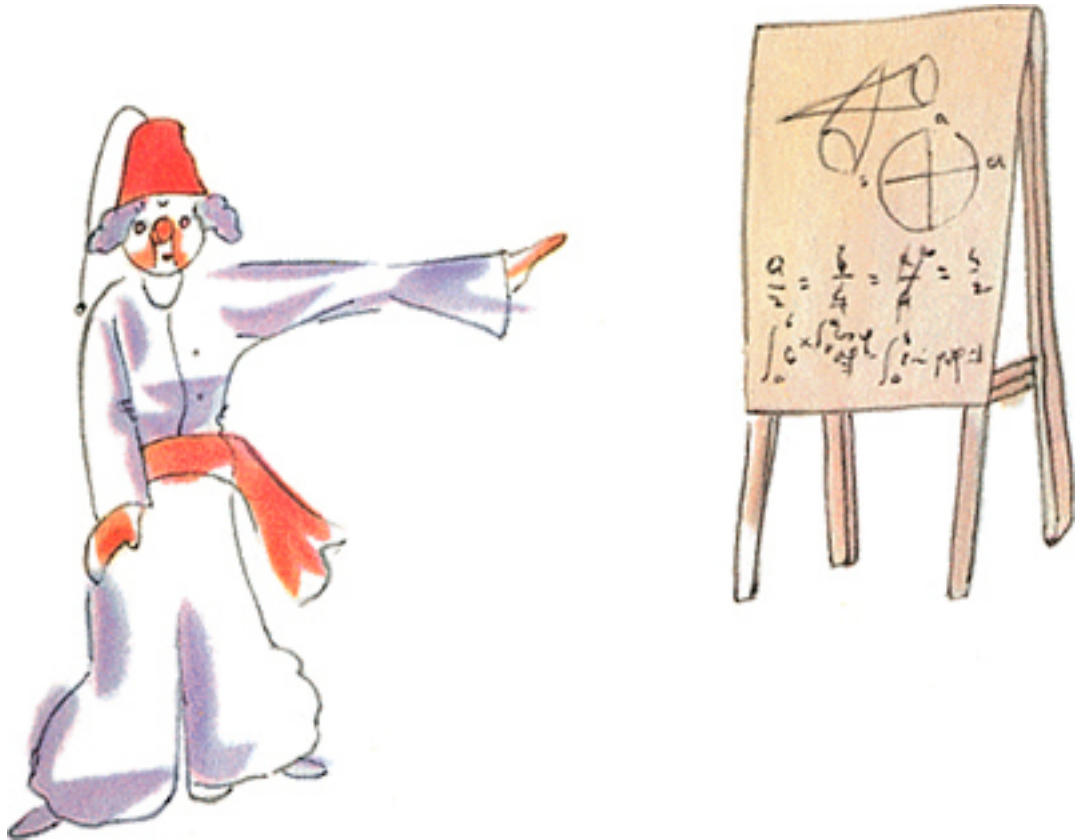
Так я зробив ще одне важливе відкриття: вся його рідна планета – завбільшки з будинок! Втім, це мене не надто здивувало. Я знав, що, крім таких великих планет, як Земля, Юпітер, Марс, Венера, існують ще сотні інших, яким навіть імен не мають, і серед них такі маленькі, що їх і в телескоп важко розгледіти. Коли астроном відкриває таку планетку, він дає їй не ім'я, а номер. Наприклад: астероїд 3251. У мене є вагомні підстави вважати, що Маленький принц прилетів з планети, яка називається «астероїд Б-612». Цей астероїд був помічений в телескоп лише раз, в 1909 році, його побачив турецький астроном.

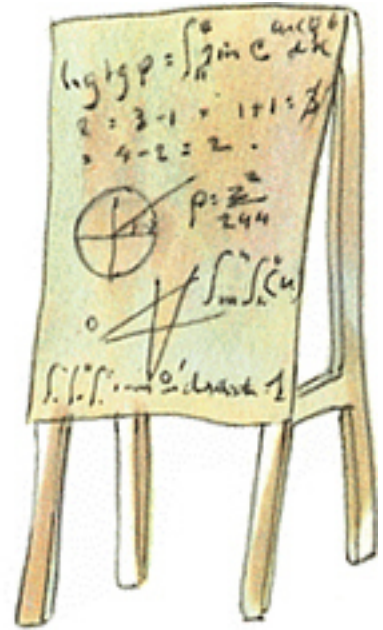
Астроном доповів тоді про своє відкриття на міжнародному астрономічному форумі. Але ніхто йому не повірив, а все через те, що був він одягнений по-турецьки. Отакий вони народ, ці дорослі!

На щастя для астероїда Б-612, правитель Туреччини звелів своїм підданам під страхом смертної кари носити європейський одяг. І у 1920 році той астроном знову доповів про своє відкриття. Цього разу він був одягнений за останньою модою – і всі з ним погодилися.

Я вам розповів у таких подробицях про астероїд Б-612 і навіть назвав його номер знову ж таки лише через дорослих. Дорослі дуже люблять цифри. Коли розповідаєш їм, що у тебе з'явився новий друг, вони ніколи не запитають про найголовніше. Зрештою вони не питають: «а який у нього голос? В які ігри він любить грати? Чи колекціонує метеликів?» Вони запитують: «Скільки йому років? Скільки у нього братів? Скільки він важить? Скільки заробляє його батько?» І після цього вважають, що вже знають людину. Якщо скажеш дорослим: «я бачив гарний будиночок з рожевої цегли, у його вікнах – герань, а на даху – голуби», – вони не можуть уявити собі цей будинок. Їм треба сказати: «я бачив будинок за сто тисяч франків», – і тоді вони вигукують: «яка краса!»

Так само, якщо сказати: «ось докази, що Маленький принц насправді існував – він був дуже, дуже славний, він сміявся, і йому хотілося мати баранця. А хто хоче баранця, той, ясна річ, існує», – якщо кажеш так, вони тільки знизують плечима і дивляться на тебе, як на нетямуще немовля. Але якщо сказати їм: «він прилетів з планети, яка називається «астероїд Б-612», – це їх переконає, і вони не набридатимуть вам розпитуваннями. Отакий вони народ, ці дорослі. Не варто на них сердитися. Діти повинні бути дуже поблажливі до дорослих.

Але ми, ті, хто розуміє, що таке життя, ми, звісно, сміємося з номерів і цифр! Я охоче почав би цю повість як чарівну казку. Я хотів би почати так:

«Жив собі Маленький принц. Він жив на планеті, яка трошечки більша за нього самого, і йому дуже хотілося мати друга...». Ті, хто розуміє, що таке життя, відразу б побачили, що це набагато більше схоже на правду.

Бо я зовсім не хочу, щоб мою книжку читали лише для розваги. Серце моє стискається від болю, коли згадую мого маленького друга, і тяжко мені про це говорити. Ось уже шість років, як мій друг разом з баранцем мене покинув. І я хочу розповісти про нього задля того, аби його не забути. Це дуже сумно, коли забувають друзів. Не кожному таланить мати друга. І я боюся стати таким, як дорослі, котрі нічим не цікавляться, крім цифр. Ще й тому я купив

фарби та кольорові олівці. Не так це просто – в моєму віці знову братися до малювання, якщо за все життя лише й зобразив, що удава зовні і зсередини, та й то у шість років! Звісно, я намагаюся передати схожість якнайкраще. Але зовсім не впевнений, що у мене це вийде. Один портрет виходить вдало, а інший ні краплі не схожий. Так само і зріст: на одному малюнку Маленький принц у мене надто великий, на іншому – замаленький. І я не дуже добре пам'ятаю, якого кольору був його одяг. Я намагаюся малювати і так і сяк, навмання. Зрештою, я можу помилитися і в якихось важливих подробицях. Але ви вже вибачайте. Мій друг ніколи мені нічого не пояснював. Можливо, він думав, що я такий самий, як він. Але я, на жаль, не вмію побачити баранця крізь стінки ящика. Може, я трохи схожий на дорослих. Напевно, я старію.

V

Кожного дня я дізнавався щось про його планету, про те, як він її покинув і як мандрував. Він розповідав про це потроху, і то принагідно. Так на третій день я довідався про трагедію з баобабамі.

Це теж вийшло через баранця. Здавалося, Маленьким принцом раптом оволоділи тяжкі сумніви, і він запитав:

– Скажи, адже це правда, що баранці їдять кущі?

– Так, правда.

– От добре!

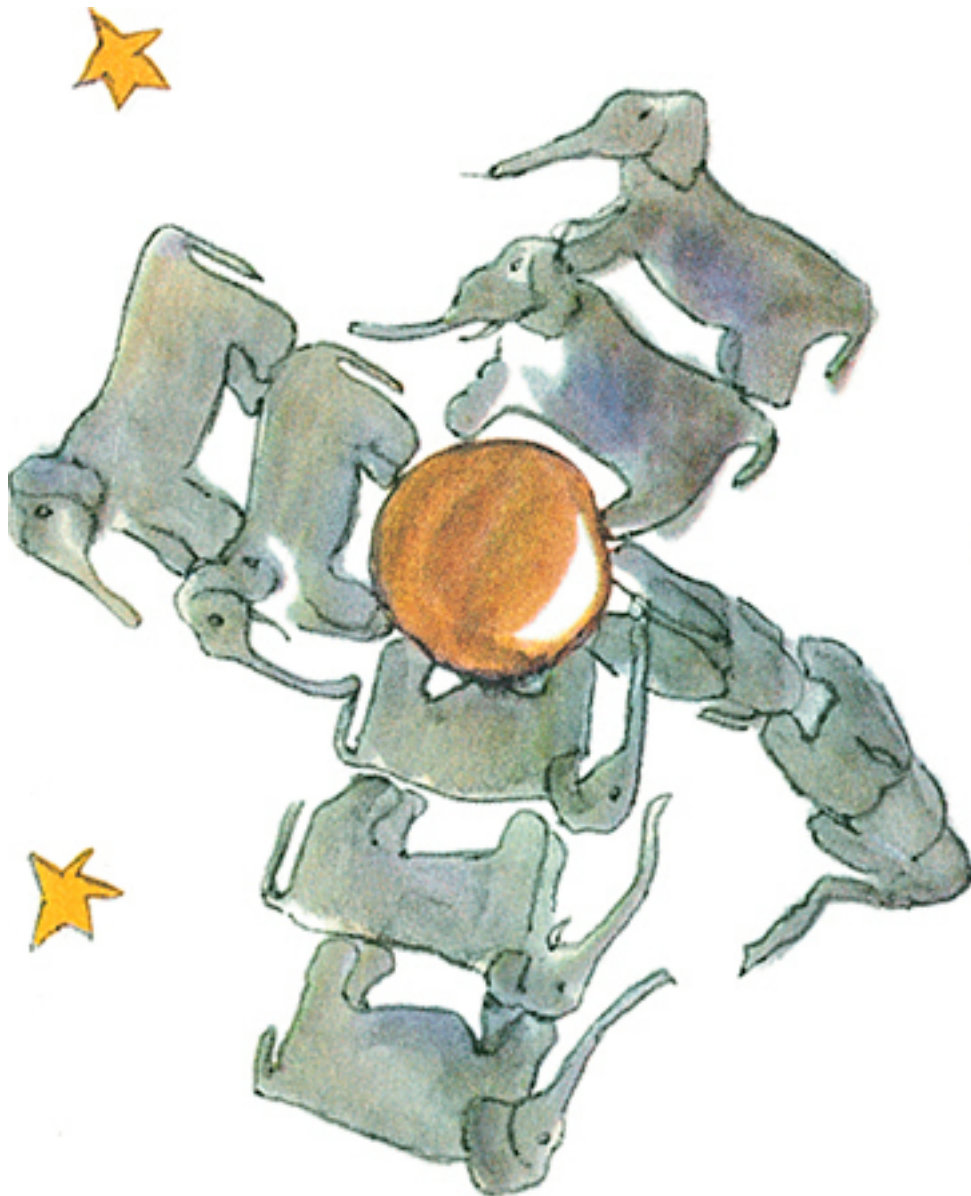
Я не зрозумів, чому було так важливо, що баранці їдять кущі. Але Маленький принц додав:

– Отже, вони і баобаби теж їдять?

Я заперечив, мовляв, баобаби – не кущі, а величезні дерева заввишки з дзвіницю, і якщо він приведе навіть ціле стадо слонів, їм не з'їсти і одного баобаба.

Почувши про слонів, Маленький принц засміявся:

– Їх довелося б поставити один на одного...

А потім сказав розважливо:

– Баобаби, поки не виростуть, бувають зовсім маленькі.

– Це вірно. Але навіщо твоєму баранцеві їсти маленькі баобаби?

– А як же! – вигукнув він, ніби мова йшла про найпростіші, азбучні істини.

І довелося мені поламати голову, поки я зміркував, в чому тут річ.

На планеті Маленького принца, як на всіх інших планетах, ростуть трава і бур'ян. А отже, є там добре насіння корисного зілля і погане насіння шкідливого зілля, бур'яну. Але ж те насіння невидиме. Воно спить, сховане під землею, поки одне якесь не надумає прокинутися. Тоді воно пускає паросток; він розправляється і тягнеться до сонця, спершу такий милий, нешкідливий. Якщо це майбутній редис або кущ троянди, хай собі його росте на здоров'я. Але якщо це якийсь бур'ян, треба вирвати його з корінням, щойно його впізнаєш. На планеті маленького принца було жахливе насіння... Це насіння баобабів. Грунт планети був геть ним уражений. А якщо баобаб не розпізнати вчасно, то вже ніколи його не позбудешся. Він заволодіє усією планетою. Він пронизує її наскрізь своїм корінням. І якщо планета дуже маленька, а баобабів забагато, вони розірвуть її на клаптики.

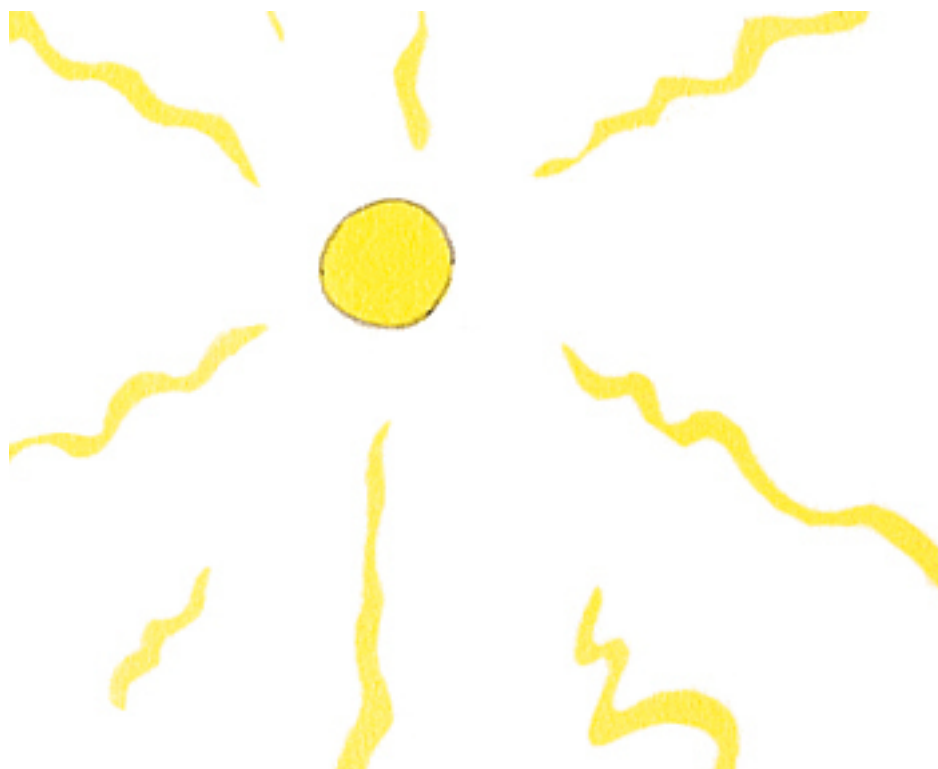
– Є таке тверде правило, – сказав мені пізніше Маленький принц. – Встав вранці, вмився, привів себе до ладу – і одразу ж наведи лад і на своїй планеті. Неодмінно слід кожного дня виполовати баобаби, щойно їх можна буде відрізнити від рожевих кущів: молоді паростки у них майже однакові. Це дуже нудна робота, але зовсім не тяжка.

Якось він порадив мені постаратися намалювати таку картинку, щоб і на моїй планеті її добре зрозуміли діти.

– Якщо їм колись доведеться подорожувати, – сказав він, – це їм стане у пригоді. Інша робота може і почекати трохи, шкоди не буде. Але якщо даси волю баобабам, лиха не минути. Я знав одну планету, на ній жив ледар. Він не виполов вчасно три кущики...

Маленький принц докладно мені все описав, і я намалював цю планету. Терпіти не можу читати людям мораль. Але мало хто знає, чим загрожують баобаби, а небезпека, якій піддається всякий, хто потрапить на астероїд, дуже велика – ось чому цього разу я наважуюся зрадити своїй звичайній стриманості. «Діти! – кажу я. – Стережіться баобабів!» Я хочу попередити моїх друзів про небезпеку, яка давно вже на них чатує, а вони навіть не підозрюють про неї, як не підозрював колись і я. Ось чому я так трудився над цим малюнком, цей час я витратив не дарма. Можливо, ви запитаете: чому в моїй книжці немає більше таких помітних малюнків, як цей, з баобабами? Відповідь дуже проста: я намагався, але у мене нічого не вийшло. А коли я малював баобаби, мене надихало усвідомлення того, як це важливо і невідкладно.

VI

О, Маленький принце! Потроху я зрозумів, яким сумним і одноманітним було твоє життя. Тривалий час ти мав лише одну розвагу: милуватися вечірнім сонцем. Я дізнався про це вранці четвертого дня, коли ти сказав:

- Я дуже люблю захід сонця. Ходімо подивимося, як заходить сонце.
- Ну, доведеться почекати.
- Чого чекати?
- Щоб сонце зайшло.

Спочатку ти дуже здивувався, а потім засміявся над собою і сказав:

– Мені все здається, що я у себе вдома!

І справді. Всі знають, що коли в Америці полудень, у Франції сонце вже заходить. І якби за одну хвилину перенестися до Франції, можна було б помилуватися заходом сонця. На жаль, Франція дуже, дуже далеко. А на твоїй планеті тобі досить було пересунути стілець на кілька кроків. І ти знову і знову дивився на небо, коли тільки бажав...

– Одного разу я за один день бачив захід сонця сорок три рази!

І трохи згодом ти додав:

– Знаєш... Коли стане дуже сумно, приємно помилуватися, як заходить сонце...

– Отже, у той день, коли ти бачив сорок три заходи сонця, тобі було дуже сумно?

Але Маленький принц нічого не відповів.

VII

На п'ятий день, знову-таки завдяки баранцеві, я дізнався секрет Маленького принца. Він запитав несподівано, без передмов, наче дійшов цього висновку після довгих мовчазних роздумів:

- Якщо баранець їсть кущі, то він, мабуть, і квіти їсть?
- Він є все, що попадеться.
- Навіть такі квіти, у яких шипи?
- Так, і ті, у яких шипи.
- Тоді навіщо шипи?

Цього я не знав. Я був дуже зайнятий: в моторі заїло одну гайку, і я намагався її відкрити. Мені було не по собі, ситуація ставала загрозовою, води майже не залишилося, і я вже побоювався, що моя вимушена посадка погано скінчиться.

- Навіщо потрібні шипи?

Поставивши будь-яке запитання, Маленький принц ніколи не заспокоювався, поки не отримував відповідь. Непіддатлива гайка виводила мене з терпіння, і я відповів навмання:

- Колючки ні для чого не потрібні, квіти випускають їх просто від злості.
- Он як!

Запала тиша. Потім він сказав майже сердито:

- Не вірю я тобі! Квіти слабкі. І простодушні. І вони намагаються додати собі хоробрості.

Вони думають, якщо у них колючки, їх всі бояться...

Я не відповів. В ту хвилину я казав собі: якщо ця гайка і зараз не піддасться, я так стукну по ній молотком, що вона розлетиться на друзки.

Маленький принц знову перебив мої думки:

- А ти гадаєш, що квіти...

– Так ні ж бо! Нічого я не гадаю! Я відповів тобі перше, що спало на думку. Ти бачиш, я зайнятий серйозною справою.

Він подивився на мене здивовано:

- Серйозною справою?!

Він все дивився на мене: забруднений мастилом, з молотком в руках, я нахилився над незрозумілим предметом, який здавався йому таким потворним.

- Ти говориш, як дорослі! – Сказав він.

Мені стало соромно. А він нещадно додав:

- Все ти плутаєш... Нічого не розумієш!

Так, він не на жарт розсердився. Він хитнув головою, і вітер розтріпав його золоте волосся.

– Я знаю одну планету, там живе такий собі чолов'яга з багряним обличчям. Він за все своє життя жодного разу не понюхав квітки. Жодного разу не подивився на зірку. Він ніколи нікого не любив. І ніколи нічого не робив. Він зайнятий тільки одним: складає цифри. І з ранку до ночі твердить одне: «я людина серйозна! Я людина серйозна!» – Зовсім як ти. І аж роздувається від гордості. А насправді він не людина. Він гриб.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.